

POPOVNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljno pokiljati (frankirati) vredništvu (Reiserstrasse 8), naročnine, oznanila in reklamacije pa založništvu: tiskarju J. Leonu v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 10 kr.

Kako učence napeljavati k marljivosti in vztrajnosti do učenja.

Splošna tožba učiteljev je dandanes, da mladina nij tako marljiva in skrbna za poduk, kakor bi bilo želeti. Učitelji iščejo sicer uzrok te malomarnosti v učencih, v resnici pa je iskati v učiteljih samih in v disciplini. Zaradi tega hočem nekaj važnih sredstev navesti, kako se učenci k večji marljivosti, skrbnosti in k veselju do poduka vzbujajo.

Znano je in nikake trditve nij treba, da mora učitelj, ako hoče uspešno podučevati, imeti ljubezen in navdušenost do mladine in do poklica. Če n. pr. učitelj večkrat prepozno ali pa še z nevoljo poduk začne, ako je njegovo prednašanje celo površno, ne more zaželenega veselja in marljivosti od učencev pričakovati. Najmenitnejšo vlogo igra tukaj zopet vestno pripravljanje na pouk. Marsikateri učitelj se je uže moral prepričati, da je imel pri prednašanju v šoli vedno velike sitnosti, če se na pouk dovolj pripravil ni, kar mladina kmalu zapazi. Pri pripravljanju na pouk ni toliko na to misliti, kaj bode prednašal, kajti učna stvarina naj bode uže v počitnicah razdeljena na mesece in tedne, nego študirati mu je na to, kako bode mladini stvarino lahko umevno prednašal, da bode imela od nje v prihodnjem praktičnem življenju res koristi o šolskem pouku. Da se mora le to in le toliko prednašati, kolikor je dotičnemu otroškemu umu primerno, zahteva uže splošno pravilo pouka. Marljivost k delu le nastane, ako gre lahko, brez težave izpod rok. Učitelj naj se vedno usmili slabih otrok, naj jih nikdar v nemar ne pušča, nego naj jim pomaga in zopet pomaga, če le vidi, da imajo količkaj veselja, se kaj naučiti. Lenim in malomarnim učencem pa naj se v svarilo pripovedujejo mične povesti n. pr. od Kr. Šmida i. dr.

Pa tudi s pridnim ponavljanjem učne stvarine dobé učenci veselje do učenja. Stari rimski pedagog Kvintilijan pravi, da je ponavljanje mati vsega učenja. Pri ponavljanju se učna stvarina tako nekako vreduje, da ima mladina pregled učne stvarine. Amos Komenij pravi, da naj učitelj pri vsaki priložnosti, proti koncu vsake šolske ure, v začetku vsake šolske ure, po dovršenem posameznem oddelku stvarine, koncem tedna, meseca, poluleta in celega leta, celo učno stvarino ponavlja vreduje in se na praktično življenje ozira.

Menim, da ne bode odveč, ako pri tej priliki opozorujem čestite kolege na neko napako, katerej se udajo čestokrat tudi spretnejši učitelji.

Zgodi se, da se otrokom dovolj časa za premišljevanje ne pusti, če so bili vprašani, nego se koj odločen in popolnoma odgovor zahteva. Če učenec molči, reče čestokrat učitelj: „Vsedi se, ti ne znaš nič.“ Na tak način učitelj nikoli ne bode vzbujal veselja in marljivosti učencev, kajti lahko se pripeti, da učenec vprašanje nij dovolj razumel, ali pa da je njegov razum še preslab, dobro in brzo odgovoriti. Praktičen učitelj bode takoj vedel, kako je učenec njegovo vprašanje razumel. Čestokrat se lahko pripeti, da dobi učitelj na vprašanje smešen odgovor. Učitelj bi ravnal nepedagogično in neprevidno, če bi se učencu še smijal, nego gledati mora, da ga iz zadrege reši in naj mu reče: „Le pazi, ti mojega vprašanja dobro razumel nisi, sicer bi bil drugače odgovoril.“

Koncem naj še omenim nekoliko o nalogah sploh, kajti iz nalog se najlojše sklepa marljivost ali nemarnost učenca. Če hočemo, da bodo učenci naloge dobro in radi izdelovali, naj se naloga vsikdar uže v šoli pogovori, da bode učencu možno, nalogo brez tuje pomoči izdelati. Dolge, velike in mnogokrat jedno in iste naloge dajati za izdelovanje, budi lehkomiselnost. Učitelj naj vse naloge vsakokrat marljivo pregleda; če to ne stori, pomaga učencu k mlačnosti in lenobi. Začne se mehanično prepisovanje in nekateri učenci ustavijo celo izdelovanje nalog. V spodbujo vestnega izdelovanja nalog izvrstno služi klasificiranje.

Ivan Kunstič.

Upljiv učitelja na šolsko občino.

„Kdor ima šolo, ima bodočnost“. Te resnice se držé ljudje, kateri imajo kaj govoriti o duševnem razvoju ljudstva. Žalibože pa ravno oni mnogokrat ne morejo dospeti do vzvišenega stališča objektivnosti in nepristranosti. Ni najmanjši uzrok, da je položaj učiteljev in šol mnogokrat tako težaven, ker ne sodijo o njih samo strokovnjaki, kakor sodijo v pravnih stvareh le pravniki, o zdravniških le zdravniki, o stavbarskih le stavbarji itd.; ravno o šoli sodijo mnogokrat neveščaki, kateri pravega namena šole ne poznajo.

V družini in v občini, po časnikih in knjigah se oglašajo kritiki, katere vodijo premnogokrat straukarski razlogi. Da ne omenjamo onih, katerim je kritikovanje samo „navada“ in onih, kateri se ravnajo le po nagibu samega trenutka, moramo omenjati, da gresijo taki kritiki vedoma ali nevedoma radi posebno v tem, da se ozirajo pri pretresovanju šolske naloge in pri cenitvi učiteljev le na to, kaj je šola za prihodnost, pozabljajo pa njeno preteklost, — katere veseli le novotarjenje in poskušanje, kateri v svoji plitvosti ne vedo ločiti zunanjih nauk v raznih vednostih od prave omike, kateri gledajo le na korist v javnem življenju

in pozabljajo, da je namenjena šola izrejati tudi značaje, da ni šola kaj druga, kakor nadaljevanje domače odgoje in pripravljanje na omiko, katere si moremo pridobiti še le v javnem življenju.

Več ali manj velja sodba o šoli tudi o učitelju. Nikjer se ne čuje večkrat stara resnica, „na sadu jih boste spoznali,“ kakor ravno o razpravah o šoli in učiteljih.

Da-si je prva in glavna lastnost vestnega učitelja strogo, natančno spolnjevanje dolžnosti stanu, vendar tudi ne sme prezirati, kar želijo in pravijo ljudje, varovati si mora pa neodvisnost na svojem polju in kazati vedno, da ne govori ne o šoli, ne o drugih zadevah nikdar nepremišljeno, ampak da je preudaril vse na vse strani, da pozna, kar govori zanj in zoper njega. S tem dokaže naj bolje, da si je pridobil trdno prepričanje in vestno sodbo o nalogi in o bistvu izobraževanja, o položaju in delovanju šole. Posebno vestno se mora pečati z raznimi šolskimi vprašanji, katera se razpravljajo po raznih časnikih. Ne sme pa prisegati le na besede tega ali unega, ne sme trobiti le misli tega ali unega glasila; povsod mora kazati in dokazati, da se je pečal že s tem vprašanjem. Če si še ni premislil vsega na tanko, bode mnogokrat bolje molčal ali se ogibal razgovora o tem, česar še sam z seboj ni dognal. Saj jezičnost ni dobra ne v šoli ne v javnem življenju.

K temu mora spoštovati sam najbolje postavo, in vselaj taktno izvrševati naročila višjih. S tem bode koristil sebi, stvari, občini in državi naj več, kajti izgled njegov uči prve dolžnosti vsakega državljana — spoštovanje postave.

Akoravno svetujemo učitelju, naj se varuje jezičnosti in nepremišljenega pajdašenja z vsakim, kdor si bodi, ga vendar ne moremo zadosti opozoriti na važnost, katera leži v njegovi dotiki z družino in z občino. Samo če pozna mišljenje družin in občine, more se ogibati marsikake neprilike, le tedaj more govoriti o pravem času in odstraniti mnogo zaprek, katere se mu stavijo na pot. Ravno tu mora pomišljati, da sodijo nevesčaki v pozameznih stvareh mnogokrat bolje nego strokovnjaki, akoravno o „principih“ ne morejo soditi prav, ker je posebno šolska teorija plod praktičnega, mnogoletnega dela, toraj posebna naloga učiteljev. Kdor je toraj vešč v tej stvari, našel bo mnogokrat prilike, da pokaže občinstvu, kaj ima veljati v razpravah o šoli.

Naravne zdrave olike narodove, za katero ima skrbeti v prvi vrsti narodna šola, katero jej stavijo za cilj vsi, ne moremo doseči, nego s pridobivanjem naj večih blagosti — zvezanih z narodovim bistvom z jezikom vero, pravnostjo. Temeljito se je treba seznaniti z narodno pripovedko, narodno zgodovino, narodnim pesništvom. Zvedeti moramo, česa se je naučil narod iz svoje moči, kaj je zadobil od drugih rodov. Ako more podeliti šola vse tó, ima svojo prvo nalogo, da ohranjuje in varuje pridobljeno prepričana, da dela s tem naj bolje za prihodnost — uverjena, da pa mora prepuščati natančnejše in globokeje zgotavljanje šola življenja.

Kar je naloga šoli, to izvršuje v prvi vrsti učitelj; kar doseže ona, to je zasluga učiteljeva; kar zakrivi ona, je kvivda učiteljeva. Zato pripisujejo ljudje večinoma pravično učitelju vspeh šolskega delovanja, kajti „šola je — učitelj“.

Da ima učitelj obilo priliko, da dela v tem smislu, je jasno, samo da zna porabiti priliko. Pri raznih priložnostih, v šoli, kadar se praznujejo svečanosti, v šolskih poročilih, po šolskih listih, katerih občinstvo sicer ne bere, kolikor so vredni, v učiteljskih društvih, v učiteljskih zborih itd. naj razvija učitelj objektivno prava načela; gotovo bode koristil mnogo, akoravno moramo potožiti, da se zmeni občinstvo in mnogokrat ravno tisti, kateri imajo govoriti o šoli, premalo za razprave učiteljev. — Ravno tako je gotovo prilike zadosti tudi v vsakdanjem življenju. Kdor občuje z roditelji svojih učencev, najde mnogo strani, katere mora pojasniti in gotovo sadu ne bo manjkalo, ako kaže vedno in povsod, da ga vodi le ljubezen do šole in naroda svojega.

Ozrimo se še nekoliko na upljiv učiteljev na šolsko občino, ako premotrujemo njegovo delovanje kot a) učitelja b) kot zasebnika.

a) Sam pogled v šolo kaže, kakov je učitelj, to je gotova resnica. V šolo pa gleda vsa občina. Vsak oče, vsaka mati, vsak brat, vsaka sestra celo sorodstvo opazuje otrokov napredek v šoli. Vsak ve, kako deluje učitelj, ali izpolnjuje svoje dolžnosti vestno ali ne.

Po tem sodi vsak lahko sam, kolike važnosti je vestno spolnjevanje svojih dolžnosti, z ozirom upljiva na občino. Poleg tega je učitelj tudi ud krajnega šolskega sveta; tukaj nahaja prilike na kupe, da podučuje odbornike, da pomaga po tih, da vladajo za šolo pametna, prava načela.

Dalje izposojuje on knjige iz šolske knjižnice. Tu ima mnogo prilike, da upljiva ne le na svoje učence, katerim izposojuje v prvi vrsti, ampak tudi na njihove roditelje. Kajti gotovo nahajamo v vsaki hiši tega ali unega, katerega veseli čitanje, kateri pregleduje in bere knjigo, ki jo je prinesel domu učenec. Kjer je pa knjižnica le nekoliko v boljem stanu, učitelj gotovo ne bode opustil prilike, da širi primerno berilo tudi med odraslimi.

b) Naj omenjam še kratko upljiva učiteljevega kot zasebnika.

Kakor povsod je tudi tu izgled najboljše uk. Kako se vede učitelj proti prostim ljudem kako se vedejo učitelji med seboj, to vidiijo ljudje dobro, pazljivim očesom opazujejo delovanje posameznega in cele skupine.

Kjer vidiijo vzajemno, prijazno delovanje, uče se sami vzajemnosti, sloge, prijaznosti, kajti nobena stvar nima več moči do srca in razuma prostega človeka, nego izgled. Saj vidimo lahko dan na dan, kako se trudi kmet, kadar pride v boljo družčino, da posnema govor, vedenje in delovanje onih, katere šteje med odlikane Učitelj, mnogokrat edini boljše olikani deluje tudi v kmetijstvu, kjer je mogoče, naj boljše s svojim izgledom. Večidel ima pri šolskim poslopu nekoliko njive ali vrta; če pa tega manjka, zadostuje že šolski vrt, da kaže, kako naj delajo, kaj naj

sejejo, sadé, kako naj razpečavajo pridelano sadje, pridelano žito. Ni mi treba omenjati tisočin žlahtnih sadnih dreves, katera so že odgojili učitelji pri narodnih šolah, katera so prišla iz šolskega vrta na vrte občanov, kjer oznanjajo slavo in čast učiteljevo poznim rodovom. Ali tu ne oznanjajo samo drevesa, nasajena okoli hiš po vasi upljiva, kate-rega je imel odgojitelj, še važneje je seme naukov, vcepljeno v mlada srca, katero koli poganja in raste z vsakim pozameznim učencem. Dosti toraj, da samo omenim upljiva gospodarstvenega; kdor le nekoliko misli, našel bo pota povsod v poljedelstvu, v sadjereji, bučelariji itd. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da tako delovanje ne koristi le občanom, tudi učitelju prinaša mongokrat denarne koristi. Učitelj bučlorejec uči z bučlorejo svoje učence in občane, sam si pa pridobiva obilega zaslužka, saj ga ni prostora tako malega, kjer bi ne mogel stati panj s tisoči delavcev.

Da je pa glavna stvar vsemu upljivu poleg izgleda tudi pravo obnašanje proti mladini, umeva se samo po sebi; kajti ljubezen učencev zagotavlja učitelju tudi ljubezen odraslih, brez katere obilnega uspeha pričakovati ne more.

Kar se pa tiče političnega upljiva, ktereга mu ne branita ni zakon ni nravno pravo, se bode kazal naj bolje s tem, da uči spoštovanje do postave, ljubezen do presvitlega cesarja, ubogljivost služabnikom njegovim. Učitelju ne pristuje rogoviljenje, ali gotovo bode našel pravi pot, ako se drži slavnega pedagoga, kateri zahteva tudi od učitelja, da deluje in se trudi za napredek, ali podpira in priznava samo to, kar je spoznal za resnično in pravično. Kar pa zadeva narodnost, ravnal se bode najbolje po besedah W. Thilovih:

„Učitelj, kateri ne ljubi jezika svojega naroda, kateri njegovih šeg in navad ne spoštuje, kateri ne čisla spominkov in zgodovine svoje domovine ne zasluži biti učitelj v svoji domovini med svojim narodom.

M. P.

Prva skrb.*)

Navod za razpravo v 3. ali 4. šolskem letu.

A. Razprava.

I. Uvod.

Kaj ste se učili lani o pridni Roziki? Da je rada v šolo hodila. Kdo jo, je pošiljal v šolo? Mati. Kdo pošilja tebe v šolo? Stariši. Čemu te pošiljajo v šolo? Da bi si kaj lepega in koristnega naučil. Česa se učiš v šoli? Brati, pisati... Zakaj se hočeš naučiti brati, pisati...? Da bi si pozneje lažje kruh služil. Kaj potrebuješ, da se naučiš vsega tega. Potrebujem kamenček, tablo, svinčnik.... Kdo ti preskrbi šolsko pripravo? Stariši. Kdo te za šolo obleče

*) Glej Drugo berilo str. 7 št. 8.

in obuže? Tudi stariši. — Dobri in skrbni stariši si mnogokrat pri ustih pritr-gajo, da svoje otroke za šolo oblečejo in obužejo in da jih preskrbe s potrebno šolsko pripravo. — Ponovi to Š!

II. Učitelj branje prebere.

III. Učenci ga prebero.

IV. Manje umljive besede in stavki se razjasnijo.

Branje se bere od stavka do stavka in učitelj razjasni:

„V nekem kraju“ — v neki vasi, nekje. „bogat“ — premožen, je imel dosti denarja, lepo hišo i. t. d. „lahko žive brez šole“ — brez uka, če tudi nič ne znajo. „siromak“ — ubog, je bil borno oblečen, je stanoval v priprosti koči, ni večasi krajcarja gleštal. „kaplje vina si ne kupi, — hodi bos — otroke za šolo obuže“ — če je bil tudi potreben, si ni privoščil vina; po letu ni nosil črevljev in je hodil borno oblečen, da je kupil otrokom obleko in obuvalo za šolo. „dejal je“ — rekel je. „blaga vam nimam dati“ — kaj takega, kar bi lahko v denar spravili, kakor žita, živine i. t. d. vam nimam dati. „premoženja za menoj ne boste imeli“ — denarjev, posestva, lepe hiše vam ne bom zapustil. „skrbno se učite“ — pridno, marljivo se učite. „Bog vas preskrbi“ — Bog vam bo dal srečo. „boste srečni“ vse vam bo šlo dobro izpod rok, vse vam bo dobro steklo. „okradli“ — blago in denarje vzeli. „pogorel“ — hiša in druga poslopja z mnogim blagom so mu zgorela. „sirote“ — ubožci, brez denarja, brez premoženja. „gole roke prazno glavo“ — niso imeli kaj v roke vzeti, ker niso ničesar gleštali; niso nič znali, ni bilo nič v glavi, je bila prazna. „imeli so vsi svoj kos kruha“ — vsaki je nekaj znal, da si je s tem zaslužil živež, obleko in sploh vse, kar je potreboval. „dobro godilo“ — jim je bilo dobro. „Jurijevim so kruha dajali“ — so jih podpirali, dajali so jim živeža in denarjev.

V. Branje se parkrat prebere.

VI. Nauk se razvije.

O kolikih kmetih smo brali? Dveh. Kako njima je bilo ime? Jurij in Marko. Koliko premoženja je imel Jurij? Mnogo, on je bil premožen, bogat. Koliko pa je gleštal Marko? Zelo malo, on je bil ubog, je bil siromak. Koliko otrok je imel vsaki teh kmetov? Mnogo. Kteri ni hotel svojih otrok v šolo pošiljati? Jurij. Kaj jim je večkrat rekel? Da lahko brez šole žive. Kaki so ostali otroci? Nevedni. Kateri pa je svoje otroke skrbno in marljivo v šolo pošiljal? Marko. Kako je večkrat podučil svoje otroke? „Ljubi otroci, blaga....? Otroci so se pa tudi lepo ravnali po dobrih očetovih naukih, oni so bili razumni in ubogljivi. Česa so se Markovi otroci naučili v šoli? Mnogo lepega in koristnega. Kaj se je zgodilo z Jurjevim premoženjem? Tatje, pogorel. On je obožal, postal je siromak. Kaj se je sedaj ž njim zgodilo? Je od žalosti zbebel ter umrl. Kako se je potem Jurijevim otrokom godilo? Zelo slabo. Zakaj? Premoženja niso imeli, znali pa tudi niso nič, da bi si mogli sami kaj zaslužiti. — Kako se je pa Markovim otrokom godilo po očetovi smrti? Dobro. So li za očetom kaj podedovali? Ničesar. Zakaj pa se jim je vendar le dobro godilo?

Ker so se v šoli mnogo lepega in koristnega naučili, jim je to pripomoglo, da so si lažje kruh zaslužili. Oče Marko so tudi skrbeli, da se je vsaki njihovih otrok kaj izučil. Kaj so bili Markovi otroci? Bogomil kolar, Ivan kovač..... Koga so Markovi otroci dostikrat podpirali? Jurijeve otroke.

Kaj se učimo od Jurija in njegovih otrok?

Da se človek ne sme na svoje premoženje zanašati in da je star berač, kdor je mlad lenuh.

Kaj se pa učimo od Marka in njegovih otrok?

Da se je treba v mladosti pridno učiti in da v starosti kaj zna, kdor se v mladosti uči; potem še da si lahko svoj kruh prisluži, kdor se je kaj naučil, kdor je priden in rad dela.

Ponovi to M! B tudi! Še K!

Kateri ve kak pogovor, ki se je pri Juriju in njegovih otrocih spolnil? Denar ima polzke roke. Sreča je opoteča.

Kateri ve kak pogovor, ki se je pri Marku in njegovih otrocih uresničil? Česa se človek v mladosti uči, to ga pogosto na starost redi. Priden človek ima kruha, glad mori samo lenuha. Pridni najde pod vsakim grmom kos kruha, pod vsakim kamenom krajcar.

VII. Branje se pripoveduje.

VIII. Vaje v lepem branju slede.

B. Naloge.

1. slovniške

- Učenci branje prepišejo in pridevnike podčrtajo.
- Samostavniki se izpišejo ter po spolu razdele.
- Samostavniki se poiščejo ter postavijo v ednino, dvojino in množino.

2. spisne.

- Napišite šolsko pripravo!

Kamenček, tabla, svinčnik, papir . . . je šolska priprava.

Kaj so bili in kaj so delali Markovi otroci?

Markov Bogomil je bil kolar. Delal je kolesa, osi, lestvice, trapi, svore, ročice — — — — —

Ivan je bil kovač. On je delal motike, lopate, sekire, kladiva, klešče — — —

Gregor je bil kmet. On je oral, sejal, vlačil — — — — —

Anica je bila dekla. Je umivala, prala, molzla — — — — —

Neža je bila švilja. Delala je srajce, vratnike, spodnje hlače, rokavce — —

- Napišite to branje tako, da boste postavili namesto „kmeta“ vdovi, namesto „Jurij“ Jera in namesto „Marko“ Marjeta!

V nekem kraju ste bili dve vdovi. Imeli ste mnogo otrok. Jera je bila bogata in — — — — — pr —

Črtice o knjigi

Slovenska slovnica

z naukom, kako se pišejo pisma in opravični sestavki.

Spisal Peter Končnik.

Na Dunaji. V c. kr. založbi šolskih knjig. 1883. Cena 50 kr.

Ko sta l. 1878 in 1879 izišli knjigi „Začetnica in prvo berilo za ljudske šole. Spisal Iv. Miklošič“ in Drugo Berilo in slovnica za ljudske šole“ pozdravil sem ju v „Slov. Narod-u“ z velikim veseljem kot prvi začetek k izdavanju nam toliko potrebnih šolskih knjig. In nisem se varal takrat! Dobremu začetku pridružilo se je dobro nadaljevanje. Že l. 1880 prineslo nam je „Tretje Berilo za ljudske šole, l. 1883 pa „Četrto Berilo za ljudske in nadaljevalne šole“. Tako bilo je slov. učiteljstvo preskrbljeno z dobrimi berili, treba je bilo sedaj le še dobre po novih načrtih in tirjatvah sedanjega šolstva osnovane slovnice kot voditeljice k vsemu jezikoslovnemu poduku. In tudi to nam je marljivi pisatelj drugega, tretjega in četrtega berila g. Peter Končnik, sedanji ravnatelj celjske gimnazije, preskrbel ter tako svojemu prekoristnemu delovanju napravil lep, dostojen zvršetek. Letos je namreč izišla knjiga, koje naslov postavil sem na čelo teh vrstic, knjiga, koje bo vsak učitelj z veseljem pozdravil, knjiga, koje smo za ložje dosego predpisanega učnega smotra živo potrebovali.

Pa kakor vsaka reč, ima tudi ta nova slovnica svoje zagovornike in svoje — nasprotnike. Nekaterim je preučena (!), drugim preobširna. Ljubi Bog! Preobširna! Kje pa stoji pisano, da se mora na vsaki šoli vse preučiti, kar nam knjiga podaja? Pisatelj sam menda tega ni mislil nego kaj in koliko to prepustil je razumnosti in taktu dotičnega učitelja, kateri naj si tvarino z ozirom na število razredov in šol. let uravnava.

Tudi četrtemu berilo predbaciva se preobširnost. A zdi se mi, da oni, kateri to trdijo, presojujejo knjige le iz stališča svoje morda manj razredne šole. Premisliti pa moramo, da imamo razen eno- in dvorazrednic tudi še tri-, štiri- in celo petrazredne in pa kmetijske in obrtnijske nadaljevalne slov. šole. In tudi za te sta ti knjigi namenjeni. Pičlo število slovenskih ljud. šol pa ne dopušča našim pisateljem za vsako kategorijo šol izdati posebne knjige, kakor je to n. pr. pri Nemcih, kateri imajo svoje „drei- achttheiliges Lesebuch“ in slovnice za vsako šolsko leto in za vsako kategorijo posebej, nego naše knjige morajo biti za vse kategorije ob enim. Zato pa morajo obsegati vsemogočo tvarino in le kategoriji šole in individualiteti učiteljevi prepuščeno je, kaj naj preuči iz te, kaj iz one knjige, kaj v tem, kaj v onem razredu, oziroma šolsk. letu. Pisatelj pa so morale voditi besede:

„Če daješ kaj, le mnogo daj,

Potem vsak si lahko vzame kaj.“

Da morajo biti naše šol. knjige, posebno one za višje razrede, obširne, tirja dokler ne dobi vsaka slovenska pokrajina svoje posebne šol. knjige (kar bi ravno ne bilo želeti), tudi ta okolnost, da imajo različne dežele tudi različno šolsko dobo: Štajersko in Koroško šolno, Kranjsko in Primorsko pa le šolno in vendar morajo skupno za Slovence izdane knjige ustrezati vsem deželam!

Ravno ta mnogovrstnost in obširnost slovnice, kakor berila pa sili učitelja, da si takoj v začetku šol. leta napravi, kolikor mogoče natančen načrt o tvari, katero misli v tem šol. letu poučiti. Delovanje brez trdnega načrta kaznovalo bi se tu ostro in

„den Zufall lässt nur der Gedankenlose walten“.

Pri izdelovanju takega načrta razvidel bo učitelj takoj, da niti pri slovnici niti pri berilu ne bo smel učiti od strani do strani, nego razdeliti si bo moral že itak v koncentrične kroge razdeljeno tvarino še v manjše za eno leto pripravne, toda vendar celoto obsežajoče kroge. Če bo to storil, videl bo, da mu slovnica nikakor preveč tvarine ne podaja, nego hvaležen bo za množico različnih srečno izbranih vaj in nalog, katere bo pri direktnem in indirektnem poduku prav lahko z vspehom uporabljal.

Prepričan, da g. pisatelj nikakor ne meni, da bi se morala na vsaki šoli vsa slovnica preučiti, podal sem se na pisateljevo prijazno povabilo z veseljem k njemu, da poizvem kaj in koliko misli on, da naj bi se na raznih kategorijah šol preučilo, oziroma brez kvara izpustilo. Kar sem od g. ravnatelja zvedel to dovoljsem si prijaznim čitateljem tega lista tukaj podati. Predno pa preidem do posameznih paragrafov, navedem naj v ložje razumljenje nekaj glavnih vodil ali razjasnenj o uravnavi slovnice. —

Tisk v slovnici je četveren: navadni („cicero“), kursivni, razprt in debel. Navadni tisk porabljen je pri izpeljevanju kakega pravila, pri nalogah in pri manj važnih pravilih in opomnjah. Kursivno tiskana so glavna, razprto pa le relativno važna pravila. Pomen debelo tiskanih besed raztolmači si vsak lahko sam.

Pojem „manjrazredna“ ali „večrazredna“ šola razume naj se tako: „Manjrazredne“ šole so vse eno- in dvorazrednice in one trirazrednice na Štajerskem, na katerih vsled olajšav šol. novele od 2. maja 1883 sedmega in osmega šol. leta v istini ni več; „večrazrednice“ pa so vse druge tri- štiri- in petrazrednice. Trirazrednice na Kranjskem in Primorskem pristavam vse k večrazrednicam, ker se v onih deželah nimajo toliko z učenjem nemščine truditi ter zato lahko materin jezik temeljitejšje negujejo.

Kjer se pravilo izpusti, izpusté se razumljivo tudi dotične vaje.

Paragrafi, o katerih tukaj ničesar ne omenim so važni ter naj bi se na nobeni šoli ne izpustili.

Po teh občnih opazkah preidimo k posameznostim:

§ 2. Le glavne reči.

§ 4 je za one šole važen, kjer se glagol zavsem vzame.

§ 20 (str. 53). Manjvažne „opomnje“ se lahko izpusté.

§ 22 (str. 60). Kar je manj važnega se izpusti.

§ 24 (str. 63) zadostuje za razdelitev glagola na manjrazrednicah.

§ 32 (str. 72) sme izostati.

§ 36. Že tisk kaže, da se smejo „opomnje“ izpustiti.

§ 37. Določna in nedoločna oblika se le primerno omeni, a se drugače izpusti.

§ 39 se na manjrazrednicah izpusti.

§ 41. Opazka „3“ a, b, c je važna, dasi tega tisk ne kaže.

§ 42. Opomnji 1 in 2 smeta izostati.

§ 43. Če smo izpustili § 37 odpade tudi „opomnja“ 3.

§ 45. Tukaj se vzame le pojem, a kadar dospemo do zloženih stavkov, tedaj temeljito.

§ 46. Opomaja naj bi bila razprto tiskana.

§ 49—53. Le pojem.

§ 54. Na manjrazrednicah le: Kot prilastke rabimo tudi roditelje in sicer: b.

§ 58. Prislovov ni treba memorirati dati; dovolj je, da jih otroci spoznajo.

§ 64. Kursivno tiskano le za večrazrednice.

§ 65 se vzame pri zloženem stavku,

§ 66 in 67 izostaneta na manjrazrednicah.

§ 69—74 le na večrazrednicah.

§ 75 se porabi v vajo.

§ 76 le na večrazrednicah. Pa tudi tu se sme pravilo sub „e“ izpustiti.

§ 77. Kjer se vzame § 76, vzame se tudi ta.

§ 78 in 79 se smeta izpustiti.

§ 80 se sme sicer izpustiti, a učitelj sam se bo iz njega marsičesa naučil.

§ 82. Iz tega § naj se na manjrazrednicah izmed pravil vzameta vsaj točki „a“ in „e“.

§ 83. Kar se zloženih stavkov tiče, ravna naj se vsak po normalnih učnih načrtih

Na vsak način pa bo moral učitelj učencem pojem priredja in podredja prisvojiti. — Temu §. naj se doda še sledeče pravilo: Med posameznimi deli zloženega stavka stoji večinoma vejica.

§ 84—110. Celo stavkoslovje naj bo skrbnosti učiteljevi priporočeno. Vzame naj kolikor more; kajti ravno ta del slovnice je nad vse pripraven otrokov razum bistriti ter otroka k vednemu pazljivemu premišljevanju siliti. Važen pa je ta oddelek tudi zavoljo rabe ločil.

§ 111. Tisk kaže, kaj je važnejšega.

§ 112 je odvisen od § 84—110.

Na str. 186 začno se „vaje v spisji“. Razdeljene so na povesti, popise, primerjave, razložbo pregovorov, liste, najnavadnejše naslove, prosilne liste in opravilne sestavke, povsod z mnogimi pododdelki. Da se tudi te vaje ne bodo smele od strani do strani preučevati, razume se samo ob sebi. Skrb učitelja pa naj bo, da pride vsako šol. leto vsaka vrsta vaj na vrsto. Nekatere vaje n. pr. str. 232, 234, 235 in dr. primerne so bolj za nadaljevalne šole, da-si naj učitelj tudi redne učence ž njimi seznaniti skuša. Str 209—215 (občni poduk o pismih) porabi naj se kot berilna vaja sprimernim razlaganjem.

Če bomo toraj to slovnico na ta način obravnavali, ne bomo se pri-
toževali, da je preobširna ali preučena, nego hvaležni bomo g. pisatelju, da nam je podal toliko raznovrstnostij, katere bomo na večrazrednicah ali v razredih z več oddelki s pridom porabljeni zamogli. Tako donasala bo slovnica, kakor berilo, pisatelju čast, národu slovenskemu pa korist, „v kar pomozi Bog in skrbnost učiteljev.“

Prašanja,

ki so se stavila kandidatom ljudsk. šol pri letošnjem pismenem izpitu za učiteljsko sposobnost pred gradsko izpraševalno komisijo.

Pedagogika: 1. Was hat der Lehrer bei seiner Vorbereitung hinsichtlich der Behandlung des Lehrstoffes zu beachten?

2. Welche Mittel sind zur Verminderung der Schulstrafen anzuwenden?

3. Wichtigkeit der Logik für den Unterricht.

4. Was bestimmt die Ministerialverordnung vom 8. Juni 1873 bezüglich der Ausschmückung der Schulräume?

Slovenščina. 1. Zasluge Karola Velikega sploh in sosebnu za omiko ljudstva.

2. Zakaj se začenja z Vodnikom nova doba slovenskega slovstva?

Nemški jezik. 1. Es ist auf Grund von Beispielen die Frage zu beantworten, wodurch sich die attributiven Adjectiva von den prädicativen und diese von den adverbialen Adjectiven unterscheiden!

2. Warum nennt man die Jugend den Frühling des Lebens?

Zemljepisje. Kartografische Darstellung des Flussgeäders der Drau mit den an demselben liegenden Städten.

Zgodovina. Welche Bedeutung hatten die Türkenkriege für das materielle, geistige und politische Leben in Oesterreich-Ungarn?

Aritmetika. 1. Ein Mauerwerk von 240m^3 kann von 16 Arbeitern in 10 Tagen vollendet werden. Wenn nun 12 Arbeiter 8 Tage daran gearbeitet haben, wie lange haben noch 8 Arbeiter zu thun, um das Mauerwerk zu vollenden?

2. Ein Kaufmann hatte 2 Arten Kaffee, von der einen um 50 Kg mehr als von der andern. Nachdem er von der einen Sorte 35 fl. von der zweiten 30 fl. verkauft hatte, bleibt ihm von jeder gleichviel; wie viel Kg hatte er von jeder Sorte anfänglich?

3. In einem offenen Gefässe befinden sich 3 lit. 6 dl 5 cl auf $\frac{1}{5}$ verdünnter Schwefelsäure; wenn hievon 1 Liter 95 cl Wasser verdunstet, welchen Grad der Verdünnung hat die rückbleibende Schwefelsäure?

Geometrija. 1. In einem Rhombus beträgt die längere Diagonale 78m, die kürzere ist gleich der Seite des Rhombus; wie gross ist die Fläche desselben?

2. Ein würfelförmiges Bassin hat 7786 88 Hl Wasser; wie gross ist die Seitenkante des Würfels?

3. Ein 250 m entfernter Körper erscheint senkrecht zu seiner Längsrichtung betrachtet unter dem Sehwinkel von $9^\circ 36' 52''$; wie lang ist er?

Fizika. 1. Die Salzsäure. Eigenschaften, Vorkommen, Darstellung und Anwendung derselben.

2. Das archimedische Prinzip.

3. Wie entsteht der Regenbogen?

Naravopisje. 1. Es ist die natürliche Gruppe der Gräser (Graminäen) zu charakterisiren, die Getreidearten sind genauer zu schildern!

2. Das Eisen und seine Erze sind zu beschreiben!

Lepopisje. Es ist der Spruch: „Den Enkel schattet das gepflanzte Reis“ in den drei gebräuchlichen Schriftarten zu schreiben!

Risanje. (Ein Ornament). Die Hilfspunkte und Hilfslinien sind selbstständig zu bestimmen.

Tone Brezovnik.

Dopisi.

Ljubljana. (Nova izobraževalnica za učitelje in učiteljice.) Mnogo opazek se je že čitalo po časnikih o poslopju, katero je sezidala zadnje dve leti država za izobraževalno šolo, namenjeno učiteljem in učiteljicam kranjsko-slovenskim.

Poslopje stoji v Resljevih ulicah, na levi strani, ako se gre od južnega kolodvora v mesto. Visoko je dve nadstropji, to je 16 metrov. Glavno fasado 48.5 metra dolgo, ima proti Resljevi cesti, razen te pa še dve postranski fasadi po 40.5 m. Na dvorišču je telovadnica s prostorom za obleko, vse vkupe 200 m².

Fasade so izpeljane v renaissance-slogu, okna so 2.6 m visoka, 1.3 m široka, le sredi fasade v drugem nadstropju so okna dvoran za risanje in za glavne izpite 3.35 m visoka in 1.65 m široka.

Pritličje in podstavek (soekel) izgotovljen je deloma v ravnej, deloma v bosiranej rustiki, nadstropja so v obče lepo, dasi jednolično izpeljana streha je z domačimi škrlji iz Zalega loga pokrita, na njej pa je več strelovodov po naj-novejši sistemi. Južni oddelek poslopja, ki je deset metrov od ceste oddaljen, ogradi se bode z lepo železno ograjo na kamneni podstavi.

Uhod je po dveh razdeljenih, lepo okrašenih vestibulih. Na desno je uhod v moško pripravnico, na levo v žensko, in ravna tako vodita dva posebna uhoda po kamnenih stopnjicah, k obema razdeljenima nadstropjema. Stopnjice so izvrstno razsvitljene in imajo okusno izdelan strop.

V moškem oddelku je devet učnih sob, katere zavzemajo po 62 do 68 m² in so po 4.15 metrov visoke. V ženskem oddelku je najmanj učnih isto tako visokih sob. V pritličju sti dve stanovanji za šolske slugе in dvorana (!) za glasbo, ki meri 63 m².

V prvem nadstropju na cesto so po vrsti: knjižnica, soba za konference učiteljev, za zbirko učil in bralna soba. Zadaaj proti dvorišču je pisarna vodje s predsobo in arhiv. Stranišča so na oglih poslopja in po dobro ventiliranih predprostorih od hodnikov ločena, prirejena pa tako, da se morejo razupiti tudi po pnevmatičnem sistemu.

V drugem nadstropju je dvorana za risanje in za izpite. Skozi okna teh dvoran je krasen razgled, da mu ga razen na Ljubljanskem gradu ni kmalu parā.

Ti dve učilnici imati prostora 104 m² visoki sti 5.15 metrov. V drugem nadstropju je še kabinet za prirodopis, fizikaličen kabinet, delarna soba, laboratorij, skupna soba za prirodoznanske študije, stanovanje vodje, obstoječe iz treh sob, kabineta in drugih prostorov, vkupe 185 m².

Za ventilacijo je izvrstno skrbjeno. Peči od ulitega železa obvarovane so s plaščem lepo izdelanih glinastih okvirov, v katere se privaja z dvorišča sveži zraz po dveh v učne sobe napeljanih ventilacijskih napravah.

Načrt za poslopje izdelal se je na Dunaju. Stavbeno nadzorstvo bilo je izročeno g. inženjerju Svitilu, drugi stavbeni nadzornik bil je c. kr. stavbeni pristav g. Böltz, kot vodja vse stavbe. Notrajno opravo, table itd. izgotovila je firma Tönies. Vse poslopje razsvetljeno je s plinom.

Sploh se sme reči, da je novo poslopje sezidano izvrstno po načelih higijene, poleg tega pa je gotovo tudi lep kinč za mesto Ljubljansko. Kakor nas je veselilo, ko smo poslopje ogledovali v vseh prostorih, da je vse tako lepo urejeno, užalilo nas je, da so vsi napisi na posamičnih prostorih nemški. Brali smo le: „Zeichensaal, Musiksaal Conferenzzimmer, I., II. itd. Jahrgang, Bibliothekszimmer, Direktionskanzlei“ itd., kakor bi se zidalo to poslopje ne v sredini slovenske Kranjske, nego tam kje v nemški deželi, na Dunaji, v Gradci ali v St. Pöltenu.

A vender smo uverjeni, da slovenskih naših sinov ne bodo motili nemški napisi na stenah in uhodih, in da ne bodo možje, kateri imajo dobivati v teh novih prostorih navod, kako poučevati sinove slovanskega naroda, nikdar pozabili, da so Slovenci, temveč da se nam bode na tem lepem zavodu vzdajal mnogobrojen naraščaj vrlih učiteljev in učiteljic in ravno tako vrlih rodoljubov in domorodkinj.

Upamo pa tudi, da še pride dan, ko se bodo morali umakniti tudi ti nemški napisi in bosti vnanja oblika in vse notranja vsebina v popolnem soglasju. V to ime kličemo: Bog daj srečo! S. N.

Iz Brna. (Moravske šole.) Gotovo se vsaj nekateri „Pop.“ bralcev še spominjajo, da je baron Königswarter v spodnjo-avstrijskem dež. zboru pri debatoranju o subvenciji „šulvereina“ trdil: „Na Moravskem nastaja ena česka šola za drugo, en česki gimnazij za drugim; vlada neprenehoma brez vsake potrebe nove česke šole ustanovlja, tam pa, kjer je treba nemške šole, tam prepušča to nemškemu šulvereinu“. To trditvijo imenovanega poslanca je razmotrivala te dni „Brünner Morgenpost“ precej na široko in mi si dovoljujemo od dotičnega članka podati ta le posnetek: „Imeli smo že večkrat priložnost, take in enake neresničnosti s pomočjo uradnih dat zavračati. Tudi danes hočemo preiskavati izpeljave imenovanega govornika gledé vsebine, nikakor pa se ne bomo dali motiti, da gospod baron srednje in ljudske šole samovoljno v en koš tlači, da v eni sapi od gimnazij, realk in ljudskih šol govori ter jih mnogokrat zamenjava, tako da se kar razvidi, da mu manjkajo jasni pojmi o tej stvari, ter da šolskih razmer naše kronovine celo ne pozna. Kar se tiče najprej izjave, da na Moravskem nastane eden gimnazij za drugim, tako opomnimo, da se je v zadnjih dveh letih le česki podgimnazij v Kromeriz-u novo osnoval, da se je pa nasprotno nemški komunalni podgimnazij o Trebnjem od države prevzel, nemški podgimnazij v Beli Cerkvi pa v više gimnazij razširil.

Na Moravskem je začetkom tega šolskega leta 35 srednjih šol (gimnazij in realk), med temi 27 nemških z 6264 učenci in osem českih z 3271 učenci. Se tedaj more reči, da se v deželi, koje prebivalstvo je do $\frac{3}{4}$ česko, čehizuje?

Pustimo pa deželne srednje šole, na katere vlada nikakor ne upljava, in si ogledimo razmerje gimnazij in realk, katere je vlada osnovala“. List sedaj našteje na Moravskem obstoječe državne gimnazije in realke in sicer tako česke, kakor nemške s številom učencev in nadaljuje potem tako le: „Tem tako je država osnovala na Moravskem 14 nemških proti 7 českim, toraj še ravno enkrat toliko nemških kot českim srednjih šol, kako tedaj zamore gosp. baron Königswarter trditi, da na Moravskem nastane en česki gimnazij za drugim, osnovev nemških šol pa se nemškemu šulvereinu prepušča?! Kar pa se tiče opombe gledé nepotrebe novo vstanovljenih českih šol, tako zadostuje pogled na število učencev dotičnih zavodov, da se razvidi neopravičenost takega oporekanja; toda odgovarjati hočemo s številkami, katere najbolj jasno govorijo. Gosp. baron se opira posebno na „nepotrebne česke šole v Brnu“, zoper katere „se občinski svet vedno brani“. Ker se pa zoper srednje česke šole nihče branil ni, tako ima najbrž govornik v smislu le česke ljudske šole. Ogledimo si vender natančneje število učencev českim šol v Brnu. Gimnazij ima 576, njegova podružnica 186, realka 290, dalje šola v 2. okraju (7 oddelkov) 429, šola v 3. okraju (2 oddelka) 92, zasebna šola „Matice školske“ (5 razredov, 10 oddelkov) 600, učiteljske 181, vadnica izobraževališča za učiteljice 24, toraj skupaj 2378 učencev! A svetinja ima tudi svojo nasprotno stran. Letovice imajo skoraj izključljivo česko prebivalstvo in vendar je, da si se je tudi tamošnji srenjski zastop temu energično branil, z odlokom dne 24. marca 1884 dekretovala nemška šola za otroke tamošnih delavcev, ker so stariši od 61 otrok nemško šolo zahtevali. In vendar stoji tem 61 nemškim otrokom

nasproti 444 učencev petrazredne, česke šole, razmerje kojega nasprotno v Brnu ne najdemo.“ Takih slučajev še list nekaj navede in tako-le konča: „Ti podatki pač zadostno dokažejo kako neopravičene in neresnične so obdolžbe g. barona Königswarter-ja.“

Novice in razne stvari.

[Imenik štajerskih ljudskih šol], katerega kakor znano vsako drugo leto izdaja dež. šolski nadzornik gospod J. A. Rožek, pride začetkom januarja 1885 zopet na svetlo. Kdor ga želi prijeti, naj se potom okr. šolsk. sveta takoj nanj naroči.

[Kranjski deželni zbor je v poslednjih sejah] dovolil podpore naslednjim občinam za šolske stavbe: 1. Toplice 500 gld., 2. Dragatuš 500 gld., 3. Petrova Vas 500 gld., 4. Dobliče 500 gld., 5. Sv. Mihael pri Žužemberku 500 gld., 6. Sinji Vrh 500 gld., 7. Gorenji Logatec 500 gld., 8. Slavina 200 gld., 9. Gorenje Pirniče 500 gld., 10. Tržiše 500 gld., 11. Bojanci 500 gld., 12. Hrušica 500 gld., 13. Adlešice 100 gld., 14. Ambrož 100 gld., 15. Jesenice 100 gld., 16. Bohinjska Bistrica 100 gld.; vkup 600 goldinarjev. — Na dalje je dovolil podporo uredniku „Vrtčevemu“ g. Iv. Tomšiču in pisatelju šolskih knjig. ravnatelju gosp. Iv. Lapajne-tu vsakemu po 100 gld., vendar prvemu pod pogojem, da dá 20 iztisov „Vrtca“ brezplačno ljudskim šolam.

[Encyklopedie paedagogická.] V Pragi pri Francu Šimáčku izhajajoča „pedagogična Encyklopedija“ do-pela je vže k svojemu 7. snopiču. Vse kar ima enako delo stvarnega in poučnega obsezi, nahaja se tukaj v izvirni česki izdaji jedrnato zbrano. Da so pak česki pedagogi že do izdaje takšnega dela prišli, nam mora jasno pričati, kakó je pedagog. véda med našimi českimi brati že razvita, kajti Urbánkova „Bibliotheka paedagogická“ obseza že sama poprej nad 50 zvezkov večinoma izvirnih del. Ker mi ne moremo v tej zadevi kaj odličnega storiti — okoliščine so znane — toraj nam bodi narodnjakom sveta težnja in dolžnost, poprijeti se kolikor toliko učenja češčine in po nje osvojitvi je tudi našim duševnim potrebam zadosteno; naši viri, iz katerih bomo črpali, pak bodo bolj plodonosni, ker so svojstvu naroda primerni, namreč slovanski.

[Šolstvo v severoamerikanskih Zjedinjenih državah.] Iz poslednjega letnega poročila komisije za narodno izobraženje se razvidi, da je šolstvo v Zjedinjenih državah jako napredovalo. V vseh državah se je poučevalo svobodno in brezplačno, tako da je pouk bil dostopen vsem. Ameriške šole so ločene od cerkve, šolstvo vsake države je podrejeno državnemu šolskemu superintendentu; nekaj šolskih okrajev upravlja superintendent sam, druge pa šolski sveti, katere voli narod. Sestav učiteljev se je mnogo izboljšal vsled velikega števila učiteljskih in semenišč. V Zjedinjenih državah je 250 učiteljskih s 1500 učitelji. Poučujejo se v njih sledeči predmeti: samostojno spise, zgodovina, slovstvo, zemljepis, praktična pedagogika, retorika, elementarni nauk iz geologije, botanike, kemije fizike, fiziologije, aritmetike, gometrije, risanja, muzike in deloma nemški ter francoski jezik. Učitelji, ki se izobražijo v teh šolah, dobé spričevala, da smejo začeti svoje delo. V Zjedinjenih državah je 30.000 ljudskih učiteljev, mej katerimi je $\frac{5}{8}$ ženskih. Srednja plača učiteljev znaša 50 dolarjev na mesec, učiteljic pa 30 dolarjev, v mestih pa znaša 750—2500 dolarjev plača učiteljev in 650—1500 dolarjev plača učiteljic na leto. Mestne šole imajo skoraj povsod po 8 razredov. Na žensko izobraženje se v Zjedinjenih državah ravno

tako gleda, kakor na moško. Večina učnih močij na ljudskih šolah, je kakor smo že omenili ženskih in 230 je šol za višjo žensko izobraženje z 2230 učitelji in učiteljicami. Vseučilišča, kolegije in akedemije so z malimi izjemami dostopne ženskam. Na jugu se zlasti mej barvastim plemenom opazuje velik napredek. To pleme ima dozdej že 47 normalnih šol za izobraženje učiteljev in učiteljic in 17.816 ljudskih šol. Poleg tega pa ima barvasto pleme na jugu: 24 inštitutov, 17 vseučilišč in kolegij, 22 bogoslovskih šol, 3 pravoznanske šole, 2 medicinski šoli in 2 zavoda za slepe in gluhome.

[„Balkan-Post.“] Tako zove se nov list, kateri je prišel kot manuskript izhajati v Sreči (Sofija) in kateremu je lastnik in vrednik A. Bezenšek. Prvi list z dné 9. t. m., ima na dveh straneh prav zanimljive novosti, vzlasti iz Bulgarije in vzhodne Rumelije. Izhaja v tednu vsaj dvakrat in stane za četrť leta 10 glđ.

[Ribojede rastline.] Da rastejo po svetu žužkojede rastline je obče znano. Da se pa nahajajo tudi ribojede rastline ob vodah, je naj-novejša iznajdba G. E. Simmsa v Oksfortu. Ta naravoslovec je dalje časa opazoval najbolj razširjene povodne rastline in zapazil, da jedna vrsta teh rastlin, *utricularia vulgaris* (mehurjeva past, Blasenfalle) lahko tudi izležene mlade ribice ujame in umori. Postavil je v posodo s plavajočimi mladimi ribicami napolnjeno jedno samo mehurjevo past (*utricularia*) in ta je v šestih urah ujela v svojo past in pomorila več nego dvajset ribic.

[Prenovljen zrakoplav (balon.)] Po čemur so ljudje vže od davno težili in okoli čegar si davno glavo lomili, to je dandanes vstvarjeno — iznajden je zrakoplav, ki bo slično ptici plaval po zraku. Zračne balone so ljudje vže davno poznali, ki so se dvigali v zrak in ponesli z sabo tudi ljudi. Toda njih nevkretnost je tičala v tem, da se ž njimi ni dalo voziti tje, kamor je kdo hotel. marveč so bili izpostavljeni vsim vetrovom in vsled tega so se zgodile mnoge nesreče, ako je tak balon padel na kak nepripraven prostor — v vodo, hosto, strmine, kjer so se ljudje navadno pobili. Nu to se sedaj ne bo več zgodilo. Po načinu kakor se pozračni baloni izdelujejo, izgotovili so v okolici Pariza pozračno ladijo, s katero so napravili poskušnjo, ki se je kaj dobro obnesla. O tem se piše iz Pariza: „V soboto, 9. avg. t. l. izpuščen je bil pri Meudonu v zrak zrakoplav. Njega izgotavljenje je slično obliki vrlo dolge smodke (cigare) sprevidene s krmilom. Ta balon upravlja vrlo močen stroj, ki se od zemlje niti ne vidi. Balon se je dvignil k zapadu, s početka polagoma, potem pak vedno hitreje in hitreje, ter konci letel kakor konj v najhujšem diru. Potem se je obrnil kakor navadna ladija in poletel na drugo stran. Čez krako potem vrne se nazaj, dojde na prostor, od koder se je dvignil, ter se spusti polagoma na zemljo. Ljudstvo je to gledalo in se od začudenja kar križalo. Toti zrakoplav sta iznašala kapitan Rerardi in Artur Kleb, ravnatelj in nadnazornik zavoda za pozračno plavbo.“

[Oslovski kašel.] Vraske in kraste na jablanah in gruškah niso ničesar drugega, nego neke vrste drobnih gobic (gljiv), ki se s prostim očesom ne zamorejo viditi. Doktor Čarmer (Anglež), bavi se z proučevanjem tih marog in je dospel k izku-nji, da so té gljive baš tiste kakor té, ki povzročajo veliki oslovski kašel. Oslovski kašel je bolezen, po katerej deca močno trpi in za njo čisto un-rje: toraj je sveta dolžnost vsake matere, da od svoje dece odstrani vse, kar bi zamoglo k tej bolezni kak povod dati. Po njem je dokazano, da tudi té maroge zamorejo povzročiti ta nevarni kašel, toraj se naj vsaka mati pobrine, da otroci zgolj olupljene ali vsaj marog pro-ste jabolka jedó. (Po „Golubu“.)

Popravek. V zadnjej številki „Pop.“ str. 296, naj se v 11. vrsti od zgoraj čita proučevanje nam. poučevanje in ravno tam v 18. vrsti proučevati nam. poučevati. Na 297 str. čitaj v 9. vrsti od zgoraj obstajali nam. ostajali.

Vabilo. Učiteljsko društvo šmarijskega in rogaškega okraja bode imelo 6. novembra v Šmariji pri Jelšah svoje redno zborovanje. K prav obilnej udeležbi iz obeh okrajev vabi odbor.

Vabilo. Savinjsko učiteljsko društvo imelo bode svoje redno zborovanje v dan 30. oktobra t. l. ob 2. uri popoldne v Št. Paulu p. Preboldu sè sledečim vspešnim: 1. Prečitanje zapisnika zadnje seje. 2. Dopisi. 3. Prostovoljno predavanje. 4. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi najljudneje odbor.

Vabilo k zborovanju ptujskega učiteljskega društva dne 6. novembra t. l. ob 11. uri dopoldne v okoliški šoli. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Prostovoljno predavanje. 4. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi odbor.

Vabilo. Celjsko učiteljsko društvo bode zborovalo v četrtek dne 6. novembra po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Poročilo načelnika v društvenih zadevah. 3. „Učitelj kot hmelnjar“, govori g. P. Grah. 4. Pogovor o novi P. Končnik-ovi Slovenski slovnici; poročevalec g. V. Jare. 5. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi uljudno odbor.

— 320 —

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajerskem. Gosp. Anton Čeh, podučitelj na okoliški šoli v Radgoni postal je učitelj ravno tam; — gosp. Šimen Kellenberger, učitelj pri sv. Antonu na Pohorju, pride na enorazrednico v Brezule; — gpdč. Karolina Potočnik podučiteljica pri sv. Petru (okr. Kozje) gre za podučiteljico v št. Paul v savinjsko dolino, gspdc. Christina Berthold pa iz Globokega (Brezice) v Pilštanj (Kozje). — Novo nameščeni kot zač. podučitelji so ti le gg. uč. pripravniki: Anton Gnus, v Globokem; Anton Glaser (supl.) pri Gornji št. Jungerti; Franc Jauk v Rodvanju; Franc Rudl v št. Jlju v slov. goricah in Janez Špricaj pri sv. Marjeti na Pesnici.

Na Kranjskem. G. Fran Schmidt, zač. učitelj v Črnem Vrhu, pride v Žire; g. Jan. Pipan, zač. učitelj v Starem Trgu pri Loži, gre pa v Črni Vrh. Iz mej izprašanih kandidatov so kot začasni učitelji nastavljeni: g. Janez Jeglič v Tunjice, g. Viktor Čuden v Razdrto, g. Janez Dremelj na Polico, g. Janez Likar v Šent-Jurij pri Izlakah, g. Alojzij Potokar v Cirknico. G. Hočevnar pride v Šent-Lampert, g. Levstek na Dule, g. Bledce v Hotič; g. Toman pa gre iz Hotiča v Šmartino pri Litiji. Karol Strel učitelj v Šmartinem pri Litiji, je umrl.

Štev. 442.

NATEČAJ.

Prov. služba podučiteljice.

Na dvorazredni dekliški ljudski šoli s paralelko v Brežicah se takoj umešča novo sistemovana provizorična služba podučiteljice po IV. plač. razredu.

Prosilke za to službo naj svoje redno instruirane prošnje postavnim potom do 10. novembra 1884 določijo krajnemu šolskemu svetu v Brežicah.

Okrajni šolski svet v Brežicah, dne 13. oktobra 1884.

Predsednik: *Rupnik s. r.*